

Atlantis, legende of geschiedenis?

– Maurice Secrest

In *De Geheime Leer* van H.P. Blavatsky, wordt het vroegere eiland Atlantis aangewezen als het ware tehuis van het Vierde Wortelras. En verder zou de huidige mensheid van deze Atlantiërs afstammen. Het is van belang dit verhaal te onderzoeken, want indien het waar is, vormt de Atlantische beschaving een belangrijke historische voorloper voor nagenoeg ieder van ons. Er komen echter verschillende tegenstrijdigheden in dat verhaal voor. Niettemin na het originele verhaal en een aantal recente archeologische ontdekkingen nauwgezet te hebben bestudeerd, geloof ik dat kan worden aangetoond dat de geschiedenis van Atlantis gebaseerd is op geschiedkundige gronden en geen mythe is. We worden door HPB zelf aangemoedigd tot een vergelijkende studie van *De Geheime Leer* en de resultaten van de wetenschap.

Maurice Secrest is lid van de Amerikaanse Afdeling van de Theosofische Vereniging.

Het verhaal en de problemen eromheen

De geschiedenis van Atlantis werd voor het eerst verteld in de dialogen van Plato (Critias en Timaeus) als een gebeurtenis in het leven van Solon, die een Grieks staatsman was en leefde van 638 tot 558 voor Christus. Tijdens een bezoek aan Egypte circa 593 voor Christus, ontmoette hij enkele Egyptische priesters. Toen hij merkte dat hun kennis van de Griekse geschiedenis veel groter was dan zijn eigen kennis, vroeg hij onderricht te worden in het ontbrekende deel van de geschiedenis. Het verhaal over Atlantis maakt een groot deel uit van die geschiedenis. Twee ernstige inconsistenties zijn er de oorzaak van dat geleerden de historische accurateste van deze geschiedenis in twijfel trekken en hen ertoe hebben gebracht het als een mythe te beschouwen. In de eerste plaats is er geen bewijsmateriaal voorhanden dat in die tijd een eiland van deze omvang en met die ligging in de Atlantische Oceaan bestond. Afzonderlijk wetenschappelijk onderzoek van de oceaانبodem levert geen enkel bewijs op dat dat deel van het verhaal kan ondersteunen: het is een geologische onmogelijkheid. In de tweede plaats is de tijd die voor de ouderdom van Atlantis vermeld

wordt ongelofelijk oud, waardoor een indrukwekkende beschaving uit het Bronzen Tijdperk in het midden van het paleolithische (stenen) tijdperk geplaatst wordt. Dit is een antropologische onmogelijkheid.

Na zorgvuldige bestudering van de vertelling van Plato over Atlantis, geloof ik dat het een samensmelting is van twee verschillende verhalen; in de eerste plaats, een beschrijving van het allereerste begin van Atlantis in de Atlantische oceaan in een tijd dat de zeespiegel veel lager was. En in de tweede plaats, een beschrijving van de laatste dagen van Atlantis net voor de ondergang toen Atlantis zich op het hoogtepunt van zijn rijkdom en macht bevond. Ik geloof dat het tweede verhaal plaats vond op een tijdstip veel meer nabij de tijd van Solon en zich eerder afspeelde in de Aegeïsche Zee dan in de Atlantische Oceaan. Er zijn een aantal aanwijzingen in het verhaal die deze theorie ondersteunen.

De Tijd Factor

Een verwarrende factor is de methode van de tijdrekenkunde over lange duur. Om mee te beginnen, het is bekend dat alle oude beschavingen op de hoogte bleven van de tijdrekening over lange duur door gebruik te maken van de cyclus van de maan. Elke beschaving was vanzelfsprekend op de hoogte met zowel de omlopen van de maan als van de (jaarlijkse) zon, en was verbijsterd over het feit dat de twee niet precies met elkaar sporen. Waar het voornamelijk om gaat is dat voor zover bekend is de jaarlijkse zonnecyclus op generlei wijze gebruikt werd bij het optekenen van waarnemingen, tot de Babyloniërs omstreeks 550 voor Christus begonnen met het vastleggen van gebeurtenissen waarbij werd uitgegaan van de jaarlijkse zonnecyclus. Solon, die van 638 tot 558 voor Christus leefde, zou volledig op de hoogte zijn geweest van de tijdrekening waarbij gebruik werd gemaakt van de omloop van de maan. Omdat er slechts één maatstaf was voor het registreren van tijdperken, zou hun woord hiervoor zeer waarschijnlijk een gewoon woord zijn, misschien zoiets als ons woord 'cyclus' in

het Nederlands. Zij gebruikten niet het nader bepalende woord 'maan' want het was de enige cyclus in gebruik. Solon en de priesters van Egypte gebruikten slechts de cyclus van de maan als een instrument voor de tijdrekenkunde. Zij waren zich niet bewust van de nieuwe methode (waarbij gebruik werd gemaakt van de omloop van de zon) om de tijd waar te nemen, want dit raakte pas na het bezoek van Solon in gebruik. De Grieken hielden er geen oude overlevering van het optekenen van gebeurtenissen op na, en leerden ijverig van hun burens. Uit contacten met de beschaving uit Mesopotamië, ontleenden zij deze nieuwe ontwikkeling (de tijdmeting met behulp van de cyclus van de zon) omstreeks het jaar 530 (volgens de ene bron) of het jaar 470 (volgens een andere bron) doordat de Griekse astronoom Meton dit overbracht uit Babylonië. Van die tijd af werd in Griekenland enkel gebruik gemaakt van de omloop van de zon om de tijd waar te nemen. Deze conclusie komt voort na het natrekken en het vergelijken van een aantal verwijzingen.

Voor een gedetailleerde bespreking van de oudste getuigenissen van kalenders en tijdmeters, wordt verwezen naar *Echoes of the Ancient Skies, The Astronomy of Lost Civilizations*. De oudste kalender die in gebruik was bij de Egyptenaren en de Sumeriërs was een maankalender. Zie blz. 174 e.v. Merk in het bijzonder het onderscheid op tussen de inspanning om de cycli van de maan en de zon te coördineren en de methode om lange tijdsafstanden te meten. De oude sterrenkundigen maakten hiervoor gebruik van de omloop van de maan, en niet van die van de zon. Zie ook blz 306. Een inschrift in een bot, met een ouderdom van meer dan 32.000 jaar, wordt uitgelegd als een maankalender. Zie blz. 71 in *Prehistoric Europe, An Illustrated History*. Voor een gedetailleerde bespreking hierover en over andere inschriften, en waarom men het er over eens is dat dit zeer waarschijnlijk aantekeningen met betrekking tot de maan zijn, zie *Early Man and the Cosmos*, blz. 86 e.v.

De Babyloniërs volgden, zoals vele andere oude volken, het wassen en afnemen van de maan, het meest duidelijke uurwerk in de lucht. Hun kalender was gebaseerd op de fasen van de maan. (Ibid., blz.14)

In prehistorische tijden had de maankalender twaalf maanden en 354 dagen, en stemde in tijd niet overeen met de tijdcycli van de zon. *Temples of Ancient Egypt*, blz. 157.

Simplicus...doet verslag...op het gezag van Porphyry, dat Kallisthenes aan Aristoteles uit Babylonië een reeks sterrenkundige waarnemingen zond, die teruggingen tot 31.000 jaar, of, volgens de Latijnse vertaling tot 1903 jaar vóór de tijd van Alexander de Grote.

Herdruckt uit 'Transactions of the Society of Biblical Archaeology' van 1874 en gepubliceerd in *Astronomy and Astrology of the Babylonians*, is deze laatste verwijzing de meest directe vermelding dat de Romeinen zich er volledig van bewust waren dat onder de 'Ouden' lange tijdsafstanden geregistreerd werden in perioden van maancycli.

Geleerden van de huidige tijd die de bewoording van de Egyptische priesters voor 'tijdcycli waarmee men lange afstanden telt' eerder met het Nederlandse woord 'jaren' dan met 'maanden' vertalen, hebben verzuimd 9000 door de factor 12.37 te delen, wat het gemiddelde aantal maancycli in een zonnejaar voorstelt. Deze berekening levert bijna 730 zonnejaren op, hetgeen, wanneer dit wordt opgeteld bij de datum waarop het bezoek van Solon plaatsvond (misschien al in 600 voor Christus), ons terugvoert tot omstreeks 1330 voor Christus. Daarmee bevinden we ons wat de tijd betreft binnen een marge van 120 jaar na de uitbarsting van de vulkaan die Thera en zijn beschaving vernietigde. (Deze uitbarsting wordt door archeologen vaak geplaatst rond 1450 voor Christus.) Alle jaartallen vastgesteld voor gebeurtenissen uit de oudheid hebben een graad

van onzekerheid. We weten niet precies wanneer Solon Egypte bezocht. We weten niet precies wanneer de uitbarsting van de vulkaan plaatsvond en de Minoïsche beschaving vernietigde. Eveneens weten we niet hoe nauwkeurig de 9000 cycli zijn, waarvan de priester beweert dat die gebeurtenis heeft plaatsgevonden. Wanneer we ons een redelijke marge voor elk van die getallen veroorloven, kunnen we inzien dat het mogelijk is dat de vernietiging van de Griekse beschaving en van Atlantis door de uitbarsting van de vulkaan de Akrotiri zou kunnen zijn veroorzaakt. In feite, is een heel sterk argument voor dit verband ontwikkeld door een archeoloog en een geofysicus in hun boek *Atlantis, The Truth behind the Legend*. Om die reden zou het verhaal over de verwoesting van Atlantis het verhaal over de Egeïsche beschaving op Thera en op Kreta kunnen zijn geweest, en die we vandaag de dag kennen als de Minoïsche beschaving.

Het verhaal over de verwoesting van Atlantis zou het verhaal over de Egeïsche beschaving op Thera en op Kreta kunnen zijn geweest, en die we vandaag de dag kennen als de Minoïsche beschaving

Onmiddellijk na het beschrijven van de oude beschaving gelokaliseerd in de Atlantische Oceaan, maakte de Egyptische priester melding van het verstrijken van eindeloze tijdperken, met vermelding van de vele vorstengeslachten die over Atlantis heersten. Vervolgens beschrijft hij de buitengewone rijkdom en de technische ontwikkeling van de Atlantische beschaving. Voor vele lezers kan hier een verwarring ontstaan: Het beschreven ontwikkelingsniveau stamt duidelijk uit het Bronzen Tijdperk, en we weten dat geen beschavingen uit het Bronzen Tijdperk bestonden voor 3000 voor Christus. Toch kan de lezer bij vergissing aannemen dat de beschreven pracht van toepassing is op

het Atlantis van de eerste dagen. Dit is te wijten aan het gemis van duidelijke overgangen in het verhaal. Als we ons niettemin veroorloven te realiseren dat een andere interpretatie van dit oude verhaal mogelijk is, kunnen we een nieuwe lezing van het verhaal van de Egyptische priester verkrijgen.

Theorie - Twee Verhalen over Atlantis

Het is mijn theorie dat de Egyptenaren twee afzonderlijke verhalen over het oude Atlantis bijeenbrachten en ze door elkaar haalden. Eén ging over een landmassa die meer dan 16.000 jaar geleden in het noordelijk deel van de Atlantische oceaan bestond, maar toen langzaam verzong, waardoor de inheemse volkeren hun thuisland ontnomen werd. In die tijd bestond de bevolking zeer waarschijnlijk uit paleolithische stammen van jager-verzamelaars.

Een ander verhaal ging over een schitterende beschaving uit het Bronzen Tijdperk gevormd door zeelieden, handelaars, handwerkslieden en krijgslieden, die de eilanden in de Egeïsche Zee bevolkten. Deze beschaving werd nagenoeg in één nacht vernietigd door een vulkanische uitbarsting. De locatie van de eerste werd correct onthouden, doch de plaatsbepaling van de tweede werd danig verward vanwege de opmerkelijke overeenstemming in de aanwijzingen over hun ligging.

Atlantis in de Atlantische Oceaan

Het probleem bij het opsporen van Atlantis als eiland/continent is het tijdstip. Er bestond een grote landmassa, nu verzongen, die past bij de beschrijving in het verhaal, maar het verzong lang voor het tijdstip opgegeven door de priester, en het verzong langzaam en niet op een catastrofale manier. Vóór ongeveer 16.000 jaar geleden, was het peil van de oceaan om de wereld aanzienlijk lager dan vandaag de dag. Bestond er in die tijd een landmassa die paste bij de Egyptische beschrijving? Ja. In die tijd zijn de Britse eilanden op een groot plateau gelegen, die zich bijna geheel uitstrekten boven het peil van de oceaan. Het werd het Keltisch plat

genoemd, en het is groot genoeg om een vlakte te omvatten met de grote afmetingen opgegeven door de Egyptische priester. Het is laag genoeg gelegen voor het hebben van kanalen die een grote afstand overbrugden en tot diep in de vlakte reikten, totdat het land hoog oprees, waardoor de kanalen gelegen op het niveau van de zeespiegel reusachtig diep werden. Voorts bestonden de hooglanden (wat we nu kennen als Engeland en Ierland) uit reusachtige bergketens, die bescherming boden tegen de koude noordenwinden, precies zoals genoemd door de Egyptische priester. De noordenwinden zouden een probleem zijn geweest, omdat we ons in die tijd nog steeds midden in de IJstijd bevonden en de bijbehorende gletsjers zich zo ver naar het zuiden uitstrekten dat de noordelijke helft van Engeland feitelijk bedekt was. De kustlijn van dit brede continentale plat verliep langs de zuidkant, en profiteerde zo volledig van de Noord Atlantische golfstroom die warm water van de equator aanvoert. Het plat had een mild klimaat, was gelegen op het zuiden, en had een overvloed aan water van de rivieren die uit de hooglanden naar beneden stroomden. Zeer waarschijnlijk was het bewoond door mensen, omdat het zo'n uitnodigend gebied was en in verbinding stond met Europa.

Toen ongeveer 15.000 jaar geleden het klimaat warmer werd en de ijskappen begonnen te smelten, steeg de zeespiegel. Het peil van de oceaan werd langzaam hoger, en werd op het grootste deel van de aarde nauwelijks opgemerkt door de jager-verzamelaars die zelden op één plaats bleven maar voortdurend rondtrokken. De bewoners van het Keltische plat werden gedwongen zich terug te trekken op de vele laaggelegen eilanden die gevormd werden. Toen deze eilanden kleiner werden en verdwenen, zouden deze vroegste Atlantiërs boomstamkano's ontworpen hebben om van het ene naar het andere eiland te reizen, waarbij zij voortdurend hun dorpen naar hoger gelegen gebied verplaatsten. Dit zou hebben geleid tot de overlevering dat hun thuis-

land onder de zeespiegel verzonk, en zouden hebben aangemoedigd om de vaardigheid te ontwikkelen de oceaan te bevaren.

Atlantis in de Egeïsche Zee

Bestond er een beschaving die de rijkdom en schitterende techniek, beschreven door de Egyptische priester, evenaarde? Ja. Meer dan één auteur heeft de Minoïsche beschaving aangewezen als de bron van de legende over Atlantis. De Minoïsche bevolking beschikte over steden op het eiland Kreta en het eiland Thera die vermaard zijn om hun rijkdom. Nu zij zorgvuldig zijn uitgegraven bewijzen deze steden dat de Minoïsche beschaving toentertijd een heel eind vóór lag op andere beschavingen rondom de Middellandse Zee wat betreft de rijkdom, de kunst, de vaardigheid om bouwwerken te construeren en schepen te bouwen. De hoofdstad op Thera, Akrotiri werd verwoest door de eruptie van de vulkaan. Alle steden van Kreta werden verwoest door de vloedgolf die door dezelfde vulkaanuitbarsting werd veroorzaakt.

Had Atlantis in de Egeïsche Zee kunnen liggen, en ook in de Atlantische Oceaan?

Een vreemd element in het verhaal van de Egyptische priester was dat de catastrofe tegelijkertijd Atlantis en de Grieken vernietigde. Voor hen die veronderstelden dat Atlantis in de Atlantische Oceaan ligt, werpt dit de vraag op naar de aard van een geofysische catastrofe die een eiland in de Atlantische Oceaan kon verwoesten en tegelijkertijd het Griekse schiereiland aan de noordkant van de Middellandse Zee, zonder de Egyptische beschaving ten zuiden van de Middellandse Zee schade te berokkenen. Een dergelijke ramp is nauwelijks mogelijk. Maar als het Atlantis van de laatste tijd op een eiland in het zuidelijk deel van de Egeïsche Zee bestond, dan zou het aan Griekenland hebben gegrensd en zou een

dergelijke gemeenschappelijke vernietiging best mogelijk zijn geweest.

Had Atlantis in de Egeïsche Zee kunnen liggen, en ook in de Atlantische Oceaan?

Twee Stel Aanwijzingen

De beschrijving van de Egyptische priester over de ligging van Atlantis is dubbelzinnig. Er wordt vaak verondersteld dat het een beschrijving is van een locatie in de Atlantische Oceaan. Maar de beschrijving zou ook gegeven kunnen zijn door de zeelieden wier thuisland gelegen was langs de zuidelijke kust van de Zwarte Zee. Toen zij de Middellandse Zee verkenden (gedurende het Bronzen Tijdperk dat ongeveer 5000 jaar geleden begon) en vervolgens huiswaarts keerden, zouden zij misschien aan hun metgezellen het volgende verteld kunnen hebben (vrij weergegeven uit het verhaal van Plato over Atlantis):

Eerst reis je naar het westen tot je bij een smalle vaargeul komt die onze zee van de andere zee scheidt. Het is duidelijk dat onze zee niet meer dan een groot meer is, maar die andere zee is een echte zee omdat ze veel groter is. Je komt dan, even voorbij de zee-engte bij een eiland met een schitterende beschaving. Vanaf dat eiland kun je bij andere eilanden komen, en wanneer je van die eilanden uit de echte oceaan oversteekt, bereik je het uitgestrekte vasteland dat er tegenover ligt. Dit uitgestrekte vasteland is zo groot dat het de zee omsluit.

Dit is een zeer precieze natuurgetrouwe beschrijving van de Zwarte Zee, de Bosporus, de eilanden van de Egeïsche Zee, de Middellandse Zee en de omliggende kusten van Noord-Afrika en Zuid-Europa.

Deze beschrijving, waarvan het ontstaan te danken is aan de zeelieden van Anatolië, werd thuis doorverteld aan hun familie en vrienden, en begeleidde hen wanneer zij de Middellandse Zee rondreiden. Zij troffen bij de Egyptenaren gretige toehoorders aan naar alles waarover zij wilden spreken. Dit is bekend uit het commentaar van de Egyptische priester

waaruit blijkt dat hun aantekeningen veel vollediger waren dan die van de Grieken, omdat zij alles bevatten, en niet enkel wat de Egyptenaren zelf ontdekten maar ook wat anderen hen vertelden.

Tegelijkertijd bezaten de oude Egyptenaren in hun oude verslagen het verhaal van het allereerste begin van Atlantis, toen het een grote landmassa in de Atlantische Oceaan was. De Egyptenaren wisten dat wanneer schepen vanaf Egypte naar het westen zeilden, zij uiteindelijk bij een zee-enge kwamen die uitkwam op een reusachtige oceaan daarachter. Hun oude verslagen gaven een precieze beschrijving van een grote landmassa met een reusachtige, bijna horizontale vlakke, die in het zuiden aan de Atlantische Oceaan grensde, en in het noorden afgeschermd werd door bergen die bescherming boden tegen de koude noordenwinden. Deze reeks aanwijzingen zou ons 16.000 jaar geleden naar het Keltisch plat hebben geleid, dat toen bestond uit een grote, bijna effen vlakke. Deze twee stel aanwijzingen die vrijwel identiek zijn, gingen uit van twee verschillende plaatsen, en leidden naar twee verschillende bestemmingen en toch leidde elk van hen naar een beschaving, Atlantis geheten. De eerste behelsde een reeks aanwijzingen ontleend aan de oudste Egyptenaren. De tweede betrof een stel aanwijzingen van veel recentere datum, door de zeelieden van het Anatolische schiereiland aan de priester-schrijvers doorgegeven toen zij ondervraagd werden. Het valt niet moeilijk zich voor te stellen dat de Egyptische priesters, die de geschreven getuigenissen van generatie op generatie overleverden en niet gewend waren zelf te reizen, de twee met elkaar verwarden, waarbij ze zich verbeeldden met één en hetzelfde verhaal van doen te hebben.

Ik interpreteer het verhaal over Atlantis als volgt:

Atlantis had een lange, ononderbroken beschaving, waarvan het begin mogelijk dateert van 50.000 jaar geleden. Aanvankelijk gelegen op het Keltisch plat, ontdekten de groepen jager/verzamelaars een heel vruchtbaar land met wouden en

velden. Aanvankelijk was het geen rijke, schitterende beschaving. Vanaf het allereerste begin ontwikkelde zij zich langzaam zoals het geval is bij elke beschaving, en na lange tijd en veel inspanning kwam zij tot bloei. Zij zouden kunnen zijn begonnen met het graven van kanalen om makkelijker toegang te krijgen tot de oceaan.

Vervolgens veranderde het klimaat, en werd het in de hele wereld warmer, de ijskappen aan de polen smolten en het peil van de wereldzeeën steeg. In de loop van duizenden jaren zagen de bewoners van Atlantis zich teruggedreven op eilanden, die uiteindelijk volledig onder de golven verzonken. Als antwoord op deze uitdaging ontwierpen de burgers schepen en leerden van eiland tot eiland te zeilen. Toen, circa 16.000 tot 10.000 jaar geleden, de zeespiegel steeg, zagen alle bewoners op de eilanden en langs de zeekusten zich genooddaakt weg te trekken en zich in de heuvels op het vaste land te vestigen. Men bouwde dorpen en steden, die tot bloei kwamen en vervolgens in verval geraakten, net zoals dit vandaag de dag het geval is.

Dit gold zeker voor de Atlantiërs. Zij waren voortdurend bezig hun vele steden en dorpen te verplaatsen voor de stijgende zeeën uit. Op een bepaald ogenblik zou ten minste één van hun nederzettingen groter en actiever dan de anderen kunnen zijn geweest, en hebben kunnen beweren de belangrijkste afstammeling van Atlantis te zijn. Het zou heel goed mogelijk kunnen zijn dat de Minoïsche beschaving op Kreta zich exact in die situatie bevond, dat wil zeggen, zij was zich ervan bewust af te stammen van het belangrijke en oude Atlantis. En zo ging het tweede verhaal verrat in de beschrijving van de Egyptische priester over een Atlantis van latere datum, historisch verbonden met het eerste verhaal, maar dat zich afspeelde op een andere plaats en in een andere tijd.

Zij brachten hun beschaving van het ene naar het andere eiland over toen het peil van de oceaan steeg. Zij behielden hun herinnering aan hun eerste thuisland, en waren zich bewust de kinderen van Atlantis te zijn. Uiteindelijk koloniseerden zij

het eiland Kreta in het oosten van de Middellandse Zee. Het was hier, in de einddagen van de geschiedenis van Atlantis, dat de rijkdom en de technische vaardigheden het door de Egyptische priester beschreven hoogtepunt bereikten. Deze beschrijving is duidelijk die van een beschaving aan het eind van het Bronzen tijdperk circa 3000 jaar geleden. Men bewerkte metalen, men was in het bezit van zeer ontwikkelde schepen, men bouwde bruggen en aquaducten, en men organiseerde legers met gespecialiseerde wapens en strijdwapens voor twee man.

Ter afsluiting poneer ik de theorie dat de geschiedenis van Atlantis zoals door de Egyptische priester aan Solon verhaald, feitelijk een mengeling was van twee verhalen: elk waar op zichzelf, doch verbonden tot één verhaal onwaar vanwege de tegenstrijdigheden en inconsequenties. Door de twee verhalen uit elkaar te halen, krijgen we een beschrijving van de oorsprong van de beschaving van Atlantis gelegen op het Keltisch plat in het noordelijk deel van de Atlantische Oceaan op het moment dat het peil van de oceaan laag was. En we hebben het tweede verhaal over de schitterende en rijke beschaving op de eilanden van de Egeïsche Zee. Het is geschiedenis, en geen mythe.

Bibliografie

Blavatsky, H.P. *The Secret Doctrine*. Wheaton: TPH, 1888

Cunliffe, Barry. *Prehistoric Europe, An Illustrated History*. Oxford University Press, 1998

Galanapoulos, A.G. and Bacon, Edward. *Atlantis: The Truth Behind The Legend*. Indianapolis, New York: Bobbs-Merill Company, 1969

Greene, Mott T. *Natural Knowledge in Preclassical Antiquity*. Baltimore: John Hopkins University, 1992

Hadingham, Evan. *Early man and the Cosmos*. Norman and London: University of Oklahoma Press, 1983

Koudriavtsev, Viatcheslav. *Atlantis: New Hypothesis*, a paper published on the internet (<http://www.imh.ru/atlan4.e.htm>), augustus 1998

Krupp, Dr E.C. *Echoes of the Ancient Skies, The Astronomy of Lost Civilizations*. New York: Harper & Row, 1983

McEvedy, Colin. *The Penguin Atlas of Ancient History*. New York: Penguin Books, 1967
Sayce, A.H. *Astronomy and Astrology of the Babylonians*. San Diego: Wizard's Bookshelf, 1981

Settegast, Mary. *Plato Prehistorian*. New York: Lindsfarne Press, 1990

Shafer, Byron E., Editor. *Temples of Ancient Egypt*. New York: Cornell University Press, 1997

Uit: *The Theosophist*, november 1999
Vertaling: Ton van Beek

Hij is het Al, als goddelijk Zelf omvat Hij het Al
in vrijheid en onsterfelijkheid, in liefde en in wijsheid.
Wie eens dit Zelf gevonden heeft, verborgen in het eigen hart,
ontstijgt voorgoed onwetendheid, bevrijd van pijn en smart.

W.H. Van Vledder,
"Het mysterie van het Zelf, Upanishaden",
Mundaka Upanishad II.1.10